

Kuriteoohvrid Euroopa Liidus: ohvriabi ulatus ja olemus

Kokkuvõte

/// *Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikkel 47 tagab kõigile inimestele ELis õiguse tõhusale õiguskaitselahendile.*

Kuriteoohvritele ohvriabi teenuste pakkumine on otsustava tähtsusega, et saavutada ohvrite suhtes õiglus ja tagada neile võimalus oma õigusi nõuda. Ohvriabi teenused hõlmavad ohvritele enne kriminaalmenetlust, menetluse ajal ja pärast seda pakutavat abi, sealhulgas emotsionaalset ja psühholoogilist tuge ning nõustamist õiguslikes, rahalistes ja praktilistes küsimustes, samuti seoses edasise ohvriks langemise ohuga. Seda tööd teevad iga päev ohvriabi teenustuste töötajad kogu Euroopa Liidus, sealhulgas vabatahtlikud, kes aitavad oluliselt kaasa sellele, et õiguskaitselahend oleks ohvritele reaalselt kättesaadav.

Selliste teenuste kättesaadavusest sõltub kuriteoohvrite võimalus kasutada oma õigust pöörduda kohtusse, nagu on sätestatud Euroopa Liidu (EL) põhiõiguste harta artiklis 47 „Õigus tõhusale

õiguskaitselahendile ja õiglasele kohtulikule arutamisele“. Ohvrite õigus õiguskaitselahendile on kindlalt sätestatud nii ELi esmastes ja teistes õigusaktides kui ka Euroopa Nõukogu ja Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni aktides, samuti siseriiklikes õigusaktides. See õigus realiseerub aga üksnes siis, kui ohvrid teavad, et selline tugi on olemas, ja saavad abi selle kasutamisel. Kuriteoohvrite õiguste direktiiv (direktiiv 2012/29/EL) on ohvrite jaoks suur samm edasi.

Käesolevas kokkuvõttes tutvustatakse Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti (FRA) uuringu tulemusi, milles käsitleti kuriteoohvritele Euroopa Liidus võimaldavaid abiteenuseid põhiõiguste seisukohast. Selles antakse ülevaade, kuidas praegune ohvriabi teenuse osutamine ELi 28 liikmesriigis vastab tegelikkuses kuriteoohvrite õiguste direktiivis sätestatud ohvriabi eesmärkidele. Põhitähelepanu pööratakse ohvriabi teenuste direktiivi artiklitele 8 ja 9, kuid arutletakse ka teiste lähedalt seotud sätete üle.

Peamised tähelepanekud ja tõendipõhised nõuanded

Ohvriabi teenuseid on ELi 28 liikmesriigis arendatud erinevalt. FRA andmed kajastavad selliste teenuste väljaarendamise erinevat tempot, perspektiive, konteksti ja organisatsioonimudeleid eri liikmesriikides. Need erinevad tausttegurid on kujundanud pakutavate teenuste laadi ja ulatust. Mõne liikmesriigi puhul tähendab see, et kuriteoohvrite õiguste direktiivi tegeliku rakendamisega on probleeme. FRA uuringus tehti kindlaks mitu valdkonda, milles

liikmesriigid ei täida praegu kuriteoohvrite õiguste direktiivi nõudeid. Üks suurimaid raskusi on kohustus tagada, et kõigile ohvritele oleksid kättesaadavad nende vajadustele vastavad ohvriabi teenused. Direktiivi eesmärkide saavutamise tagamiseks tuleb seetõttu rohkem teha.

Seda, et ohvrid ei kasuta või ei saa praegu kasutada oma õigusi täielikult, näitab teatamise madal

tase, mis ilmnes FRA eelmisest uuringust. Näiteks neli suuremahulist uuringut, mis FRA viis läbi vähe-
muste, homo-, bi- ja transseksuaalsete ning trans-
sooliste inimeste vastu suunatud kuritegude, anti-
semitlike kuritegude ning naistevastase vägivalda
kohta, näitavad järjekindalt, et paljud ohvrid ei teata
kuritegudest politseile. Kuigi nendes neljas uurin-
gus vaadeldi ohvrite erikategooriaid (nt vägivalda
ohvriks langenud naised), on avalikustatud tule-
mused (nt teatamata jätmise kohta) sageli seotud
kuriteohvritega üldiselt ja seetõttu on aruandes
esile toodud need üldisemalt kehtivad järeldused.

Säilinud raskustele vaatamata toovad FRA tõen-
dud esile ka mitu positiivset arengusuundumust ja
paljulubavaid tavaid. Ehkki need tavad innusta-
vad edasist arengut nii riigi kui ka ELi tasandil, ei
tohi unustada ajaloolist ja kultuurilist konteksti, mil-
les kõnealused tavad on tekkinud. Neid erinevusi
tuleks mudelite ja lahenduste üle piiride kandmise
kaalumisel meeles pidada.

Uuringutulemustele tuginedes on FRA sõnastanud
arvamused, mis sisaldavad soovitusi konkreetsete
meetmete kohta, mida ELi institutsioonid ja liikmes-
riigid saavad ohvriabiteenuste parandamiseks võtta.

Ohvrite õigused Euroopa ja liikmesriikide õiguses

Seadusandlikust vaatenurgast tuleb tõdeda, et meet-
meid ohvrite õiguste kaitsmiseks on võetud eri vald-
kondades ja tasanditel, alates ELi esmasest õigusest
kuni mittesiduvate õigusaktideni riigi tasandil. Ühes-
koos moodustavad need allikad seadusandlike ja
muude meetmete soliidse kogumi, mille eesmärk on
tagada ohvritele nende põhiõigus õiguskaitse kätte-
saadavusele. Tõlgendus, kuidas täpselt tuleks õigus-
kaitse ohvrite jaoks kättesaadavaks teha, varieerub
aga liikmesriigiti, osaliselt tulenevalt kuriteohvri
rolli varasematest erinevatest määratlustest. Need
erinevused väljenduvad seejärel erinevates ohvri-
abi käsitlustes.

KASULIKUD VAHENDID KURITEOOHVRITELE

Kuriteohvrite abistamine rakenduste kaudu

Kohut tutvustav juhend (*domstolsguiden*), Rootsi

Rakendus tutvustab kohtusaali sisemust ja asjaomaste osalejate rolli kohtumenetluses ning eri filmides näidatakse, kuidas kohtumenetlus toimub. Rakendus sisaldab ka nn kohtute välimäärajat, mis pakub andmeid kohtute tööaegade kohta, kohalejõudmise juhendeid ja teavet, kuidas kohtuga ühendust võtta.

Vt www.domstol.se/Ladda-ner--bestall/Domstolsguiden/

Zaragoza kohtulinnak
(*Ciudad de la Justicia Zaragoza*), Hispaania

Hispaania Aragoni piirkondliku valitsuse väljatöötatud rakendus on suunatud üldsusele ja õigusala töötajatele. Rakendus tutvustab linnas paikneva kohtukompleksi asukohta ja istungite ajakava ning edastab kohtuteateid, et teavitada inimesi kohtuasja lõpulejõudmisest.

Rakendus on kättesaadav aadressil <https://itunes.apple.com/es/app/ciudad-de-la-justicia/id642741128?mt=8> (iOS); <https://play.google.com/store/apps/details?id=es.ciudadjusticiazaragoza> (Android)

Eelöeldut arvesse võttes on ELi tasandi ühise tegevuse eesmärk kehtestada ohvrite õiguste kaitse ühised miinimumstandardid. Oluliseks sündmuseks ja kuriteoohvrite õiguste direktiivi eelkäijaks oli nõukogu 15. märtsi 2001. aasta raamotsus 2001/220/JSK ohvrite seisundi kohta kriminaalmenetluses. ELi liikmesriikidelt nõuti, et nad viiksid oma õigusaktid 2006. aastaks raamotsusega vastavusse. Üldiselt on aga teada, et seda õigusakti ei rakendatud hästi, mida muuhulgas mõõnis ka Euroopa Komisjon. Seetõttu on alates kuriteoohvrite õiguste direktiivi jõustumisest pööratud peatähelepanu tõhusale rakendamisele¹.

Paljulubavad tavad

Kuriteoohvrite õiguste tõhusa rakendamise edendamine ELi õiguse alusel: Euroopa Komisjoni juhenddokument

Kuriteoohvrite õiguste direktiivi tõhusale ja õigeaegsele ülevõtmisele ning rakendamisele kaasaaitamiseks koostas Euroopa Komisjon juhenddokumendi, et aidata ELi liikmesriikidel jõuda ühisele arusaamisele selle sätetest.

Vt http://ec.europa.eu/justice/criminal/files/victims/guidance_victims_rights_directive_en.pdf

Kuriteoohvrite õiguste tagamine seoses abiteenuste ja tõhusa õiguskaitse kättesaadavusega

Kuriteoohvrite tõhus juurdepääs õiguskaitsele sõltub suures osas suunatud ohvriabiteenuste kättesaadavusest. FRA uuringus, mis käsitleb teatamist kuritegudest, mille ohvriks inimesed on langenud, rõhutatakse vajadust tagada ohvritele teenuste pakett, mis võimaldab neil oma õigusi kasutada. Näiteks osutavad tulemused, mis saadi Euroopa Liidu vähemuste ja diskrimineerimise uuringust EU-MIDIS vihakuritegude kogemuse kohta ja naistevastase vägivalda uuringust kuriteost teatamisega seotud käitumisviiside kohta, et teatamise ergutamiseks on vaja võtta parandusmeetmeid.

Mõiste „ohver“ kaasav tõlgendus

Ohvri mõiste määratlemine normatiivses (õiguslikus ja kultuurilises) raamistikus ning see, millisesena ohvri osa kriminaalmenetluses nähakse, sõltub suuresti õigusraamistiku ajaloolisest arengust igas liikmesriigis, mis omakorda mõjutab ohvriabiteenuste kontseptsiooni väljatöötamist. Erinevad arusaamad kuriteoohvrite õigustest peegeldavad ohvri mõiste kui sellise erinevaid tõlgendusi. Selline mitmekesisus püsib ikka veel vaatamata sellele, et kuriteoohvreid käsitlevad ELi õigusaktid kehtivad alates 2001. aastast.

Et direktiivis sätestatakse mitmes valdkonnas kõrgemad standardid kui nõukogu raamotsuses, peaksid asjaomaste mõistete määratlused või nende tõlgendus liikmesriikide õiguses kajastama seda arengut asjakohasel viisil. FRA uuringu tulemused osutavad, et ELi mõne liikmesriigi õigusaktides võib olla vaja teha muudatusi, et viia need õigusaktid vastavusse kuriteoohvrite õiguste direktiiviga. Näiteks määratletakse paljude liikmesriikide õigusaktides termin „ohver“ kitsalt, jättes välja sellised „kaudsed“ ohvrid nagu pereliikmed. Mõnes liikmesriigis ei ole termin üldse määratletud.

Piisavate vahendite eraldamine

Teatud uued kohustused, samuti raamotsuse mittekohustuslikud sätted, mille kuriteoohvrite direktiiv muudab kohustuslikuks, nõuavad, et ELi liikmesriigid teeksid täiendavaid investeeringuid töötajatesse, seadmetesse või vahenditesse. Siia kuulub näiteks nõue tagada, et kuriteoohvrite ooteruumid kohtus oleks eraldatud süüdistatavate ooteruumidest. Liikmesriigid peavad hankima ka videoühenduseks ja salvestusteks vajaliku tehnika, pakkuma n-ö eesliinil töötavatele ametnikele, nagu politseinikud ja kohtutöötajad, kohustuslikku koolitust ning tagama, et ohvreid hinnataks nende konkreetsete kaitsevajaduste kindlakstegemiseks individuaalselt.

¹ Vt Euroopa Komisjoni 2004. ja 2009. aasta teatised ohvrite seisundi kohta kriminaalmenetluses (KOM(2004) 54 (lõplik)/2 ja KOM(2009) 166 (lõplik)), samuti 2011. aasta mõjuhinnang, mis on lisatud komisjoni ettepanekule võtta vastu direktiiv, millega kehtestatakse kuriteoohvrite õiguste ning neile pakutava abi ja kaitse miinimumnõuded (SEK(2011) 78o (lõplik)).

Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti arvamused

ELi liikmesriigid peavad tagama tugiteenuste tõhusa pakkumise ja kättesaadavuse kooskõlas kuriteoohvrite õiguste direktiiviga ning täitma oma Euroopa põhiõiguste harta artikli 47 kohaseid kohustusi. Kuriteoohvrite õiguste direktiivi rakendades peaksid ELi liikmesriigid arvesse võtma artiklit 47 ja Euroopa Inimõiguste Kohtu asjaomast kohtupraktikat, et hinnata ohvrite õigust osaleda aktiivselt kriminaalmenetluses, näiteks õigust anda selgitusi ja õigust esitada tõendeid.

Kuriteoohvrite õiguste direktiivis nõutakse, et ohvri pereliikmed hõlmataks ohvri mõiste määratlusega (kui ohvri surm on kuriteo otsene tagajärg), nii et ohvriabiteenused oleks ka neile kättesaadavad kooskõlas nende vajaduste ja ohvri suhtes toime pandud kuriteo tagajärjel kannatatud kahju määraga. Seetõttu tuleks terminit „pereliikmed“, samuti teisi põhitsermineid, nagu „eriti haavatavad“, laialt tõlgendada, et mitte tarbetult piirata võimalike õigustatud isikute loetelu.

ELi liikmesriigid peavad tagama kuriteoohvrite õiguste direktiivis sätestatud uute kohustuste järgimise, nimelt tuleb koolitada politseinikke ja kohtutöötajaid, hinnata ohvreid individuaalselt ja kindlustada uutes kohtuhoonetes ohvritele eraldi ooteruumid. ELi liikmesriigid peaksid ülevõtmise tähtajaks tegema kättesaadavaks lisavahendid nende meetmete rakendamiseks.

Ohvriabi aspektid

Kuriteoohvrite õiguste direktiivis esitatakse ohvriabi laia tõlgenduse alus, mis läheb kaugemale direktiivi artiklitega 8 ja 9 ettenähtud ülesannetest. See hõlmab õigusi, mida riik peab tagama ning mille eesmärk on kaasata rohkem ohvriabi süsteemi osalejaid. Õigus saada tasuta õigusabi, ohvrite juhendamine asjaomastes küsimustes ning õigus kaitsta ohvrit kohtuprotsessi ajal uuesti ohvriks langemise eest aitavad kaasa ohvriabi süsteemi terviklikkusele ja toimivusele. Ometi ei saa süsteem mitteriiklike osalejate kaasamiseta täielikult toimida.

Osaliselt on ohvriabi eelduseks kuriteoohvrite õiguste seadusega tagatud kättesaadavus. Eeskätt kohtumenetluste käigus pakutav ohvriabi sõltub ohvritele omistatud rollist ja nende õiguslikust seisundist kõnealustes menetlustes. Mida rohkem ohver kasutab õigust tegutseda kriminaalmenetluse osalisena, seda olulisem on, et abiteenustega nõustataks ja julgustataks ohvrit täitma seda osa oma primates huvides.

FRA uuringu tulemustest tuleb esile ka mittesiduvate õigusaktide ja tavade tähtsus. Õigusaktid on vaid osa ohvriabi üldisest mosaiigist ELi liikmesriikides ega garanteeri ilma asjakohase kohaldamiseta iseenesest veel ohvrite õigusi. Olemas on õiguslikult mittesiduvaid vahendeid ja põhimõtteid, mis edukalt täiendavad või – mõnes riiklikus raamistikus – isegi asendavad õigusakte.

Õigusabi kättesaadavaks muutmine

Kuigi õigusabi on enamikus ELi liikmesriikides suuremale osale ohvritest kättesaadav, näitavad FRA uuringu tulemused, et õigusabi saamine on sageli tingimuslik, sõltudes näiteks majanduslike võimaluste hinnangust (et määrata kindlaks, kes on majandusliku hinnangu põhjal kõlblik tasuta õigusabi saama) või riigis viibimise seaduslikkusest. Kuigi kõnealused tingimused on võib-olla põhjendatud, võivad need kujutada endast keerukaid bürokraatlikke takistusi, eeskätt siis, kui ohvri õiguste tagamiseks on vaja õigusabi saada kiiresti. Mõned ülemaailmsed standardid soovitavad samuti kasutada majanduslike võimaluste hindamist piiratumalt. ÜRO 2012. aasta suunistes ja põhimõtetes kriminaalõiguse süsteemis õigusabi kättesaadavuse kohta sätestatakse, et näiteks lapsed on alati sellisest hindamisest vabastatud.

Tõhusate koolitussüsteemide tagamine

Õigusala töötajate tõhusa koolitussüsteemi kasutuselevõtt, nagu kuriteoohvrite õiguste direktiivi artiklis 25 nõutakse, on pikaajaline eesmärk. FRA uuringu tulemused näitavad, et mõned ELi liikmesriigid panevad rõhku ohvrite erirühmadele suunatud koolitusele. Teised pakuvad (mittekohustuslikku) koolitusvõimalust ametnikele, kes puutuvad tõenäoliselt ohvritega kokku, nagu politseinikud ja kohtutöötajad. Seetõttu soovitatakse ELi liikmesriikidel suurendada oma koolitussuutlikkust ja parandada kriminaalõiguse valdkonna töötajate teadlikkust ohvrite konkreetsete rühmade vajadustest. Neid julgustatakse võimaluse korral kaasama valitsusväliseid ohvriabi teenuse pakkujaid.

Teavitamine, sealhulgas abiteenuste osutajate juurde suunamine

Täpse teabe õigeaegne andmine kuriteoohvrite õigustest, mida nõutakse kuriteoohvrite õiguste direktiivi 2. peatükis, on peamine vahend, millega ärgitatakse ohvreid kasutama oma õigusi ning juhitakse nende tähelepanu kõige asjakohasematele abiteenustele. Teabe puudumine ei ole mitte üksnes tõsine takistus kuriteoohvrite õiguste kasutamisel, vaid ka uuringutes, mis käsitlevad ohvrite rahulolu abiteenustega, on korduvalt rõhutatud teabe puudumist kui peamist rahulolematuse allikat, mis takistab neid kriminaalmenetluses aktiivselt osalemast². Seetõttu on meetmed, mille eesmärk on parandada ohvrite teadlikkust oma õigustest, sama olulised kui üksikjuhtumiga seotud konkreetse teabe kättesaadavus. Käesolevas aruandes esile tõstetud hea tava näited osutavad, et pädevate asutuste ja ohvriabi organisatsioonide tihed koostöö võib suunamist hõlbustada.

Ohvritest teatamata jätmise probleem

FRA uurimistöö, sealhulgas neli vähemuste, homo-, bi- ja transseksuaalsete ning transsooliste inimeste vastu suunatud vägivalda, antisemiitlike kuritegude ja naistevastase vägivalda kohta läbi viidud suuremahulist uuringut, osutab järjepidevalt, et paljud ohvrid ei teata kuritegudest politseile. Neid tulemusi rõhutatakse nõukogu 6. detsembri 2013. aasta järeldustes vihakuritegudevastase võitluse kohta Euroopa Liidus ning nõukogu 5. juuni 2014. aasta järeldustes naiste- ja tüdrukutevastase vägivalda kõikide vormide ennetamise ja selle vastu võitlemise kohta. Ohvrid võivad aga pöörduda teiste isikute või organisatsioonide poole. Naistevastast vägivalda käsitleva FRA uuringu tulemused näitavad, et koduvägivalda ohvrid pöörduvad suurema tõenäosusega arsti ja tervishoiuasutuste kui mis tahes muu kutsetise või vabauhenduse poole. Seetõttu võiksid need spetsialistid täita olulist osa ohvrite esialgse abivajaduse kindlakstegemisel ja neile abi pakkimisel. Tõendid näitavad siiski ka seda, et arstid ja meditsiinitöötajad on harva koolitatud koduvägivaldale tõhusalt reageerima. Seega võiks tervishoiutöötajate koolitamise ja teavitamise algatusi pidada paljulubavaks tavaks, arvestades eriti, et 87% FRA naistevastase vägivalda uuringus küsitletud 42 000 naisest ütles, et neil oleks hea meel, kui arstid esitaksid kuritarvitamise märke nähes lisaküsimusi.

KASULIKUD VAHENDID KURITEOOHVRIKES

Euroopa e-õiguskeskkonna portaali erileheküljed kuriteoohvritele

Euroopa e-õiguskeskkonna portaali on loodud õigusvaldkonna ühtse elektroonilise kontaktpunktina, et teha inimeste elu ELis lihtsamaks, andes ELi 24 ametlikus keeles teavet kohtusüsteemide kohta ja parandades õiguskaitse kättesaadavust kogu ELis.

Vt https://e-justice.europa.eu/content_victims_of_crime-65-en.do

² Vt näiteks: Sims, L., ja Myhill, A. (2001), *Policing and the Public: Findings from the 2000 British Crime Survey*. Home Office Research Findings nr 136, London, Home Office and Wemmers, J. (1999), 'Victim notification and public support for the criminal justice system', *International Review of Victimology*, 6. köide, nr 3.

Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti arvamused

Kuriteoohvrite õiguste direktiivi artikliga 13 tagatud tasuta õigusabi peaks olema kättesaadav kriminaalmenetluses osalevatele ohvritele samamoodi, nagu see on praegu kättesaadav süüdistatavatele. Bürokratilikud takistused, näiteks pikad menetlused või majanduslike võimaluste hindamine, tuleks kindlaks teha ja kõrvaldada. Majanduslike võimaluste hindamine ei pruugi alati olla ÜRO suunistega kooskõlas.

Õigusreformide eesmärk peaks olema ohvri parem kaasamine kriminaalõiguse süsteemi. Ohvrite roll kriminaalmenetluses peaks olema suurem, nagu on sätestatud kuriteoohvrite õiguste direktiivi 3. peatükis. Kriminaalõigusalal töötajad saavad seda protsessi toetada, juhendades ohvreid menetluse käigus, aidates neil mõista õigusakte ja täielikult aduda nende sätete praktilist mõju. Sellele protsessile aitab suuresti kaasa kriminaalõiguse valdkonna töötajate koolitamine.

ELi liikmesriigid peaksid kehtestama meetmed tagamaks, et ohvritele oleks protsessi kõigis etappides kättesaadav teave nende õiguste ja võimalike abiteenuste kohta, nagu ka teave, mis on oluline nende juhtumi seisukohalt. ELi liikmesriigid peaksid eelkõige kaaluma sellise tõhusa suunamissüsteemi rakendamist, mis juhendaks ohvreid abiteenuste süsteemis.

Vahendiga, mis julgustaks kuriteoohvreid kuritegudest teatama ja sellist teatamist hõlbustaks, peaksid ELi liikmesriigid tagama, et ohvriabiteenuste ja ohvrite õiguste teave oleks kättesaadav ning et kõik ametiasutused ja avaliku sektori teenistused, kellega ohvrid võtavad ühendust, sealhulgas tervishoiuteenuste pakkujad, annaksid seda teavet ohvritele ning et nende organisatsioonide töötajad oleks koolitatud ohvritega tegelema informeeritud ja mõistval viisil.

KASULIKUD VAHENDID KURITEOOHVRITELE

Kuriteost teatamine mobiiltelefoni teel: kasulikud rakendused kuriteoohvritele

Guardia Civil (GDT), Hispaania

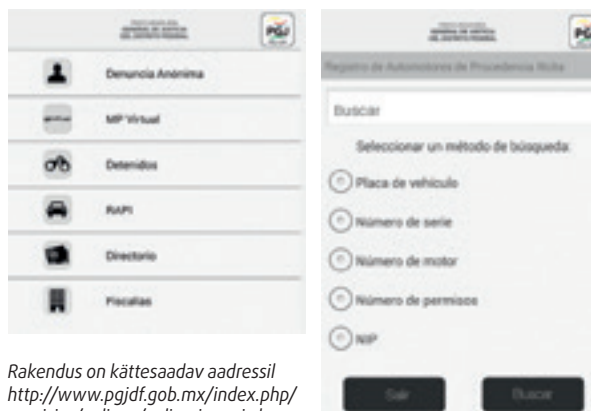
See rakendus, mille töötas välja Hispaania tsiviilkaardiväe (*Guardia Civil*) küberkuritegevusevastane üksus, pakub kahte eri teenust: üks teavitab kasutajaid internetis toimepandavatest pettustest ja kuritegudest, teine võimaldab kodanikel võimalikest kuritegudest anonüümselt teatada. Rakendus näitab ka lähimate tsiviilkaardiväe jaoskondade asukohti.

Rakendus on kättesaadav aadressil
<https://market.android.com/details?id=es.guardiacivil.gdt> (Android);
<http://itunes.apple.com/es/app/gdt/id441712875?mt=8&ls=1> (iOS)

Föderaalne ringkonnaprokuratuur (*Procuraduría General de Justicia del Distrito Federal*), Mehhiko

See vahend võimaldab anonüümselt teatada kuritegudest ning riiklike isikut tõendavate dokumentide või passi kaotamisest. Samuti pakub see kasulikku kriminaalõiguslast teavet, näiteks prokuratuuri kontaktandmeid.

Rakendus on kättesaadav aadressil
<http://www.pgjdf.gob.mx/index.php/servicios/enlinea/aplicacionpgjcdmx>;
<https://play.google.com/store/apps/details?id=com.tr3sco.pgjdf> (Android);
<https://itunes.apple.com/us/app/pgjcdmx/id830812886?ls=1&mt=8> (iOS);
<http://appworld.blackberry.com/webstore/content/31955/> (Blackberry)

Ohvriabiteenused ELi liikmesriikides

Mõned üksikasjalikud sätted, mis reguleerivad ohvriabi andmist, võib tuletada kuriteoohvrite õiguste direktiivi artiklitest 8 ja 9. Need põhimõtted toimivad kriteeriumidena või vähemalt võrdlusalusena ohvriabiteenuste väljatöötamisel või teatavas ELi liikmesriigis osutatavate ohvriabiteenuste hindamisel³. Praegu on liikmesriikides suuri erinevusi seoses ohvriabiteenuste ulatuse ja teenuste osutamise suutlikkusega.

Seoses ohvriabi pakkuvate organisatsioonide süsteemi loomise ja arendamisega sätestatakse kuriteoohvrite õiguste direktiivi artiklis 8 selgelt, et liikmesriikide käsutuses on rohkem kui üks organisatsiooni mudel. Ohvriabiteenuseid võivad pakuda nii avaliku sektori organisatsioonid kui ka vabaühendused, nende tööd on võimalik korraldada kas kutsealasel või vabatahtlikul alusel ning spetsialiseeritud teenuseid saab pakuda lisaks üldistele ohvriabiteenustele või nende lahutamatu osana. Liikmesriikide mudelid erinevad abiteenuste järelevalve eest vastutava riikliku osaleja, rahastamismeetodite, teenuste geograafilise jaotuse ning töö jagunemise poolest vabatahtlike ja alaliste töötajate vahel.

Valitsuse valik luua avaliku sektori organisatsioon või edendada kodanikuühiskonna suutlikkuse suurendamist toetavaid algatusi ei ole pelgalt organisatsiooniline ja tehniline küsimus. See puudutab poliitilisi aspekte, nagu üldhuvi pakkuvates küsimustes kodanike osalemist vahendavate kodanikuühiskonna organisatsioonide kogukondlik väärtus. Sisuliselt peegeldab see küsimus põhiarusaama sellest, kuidas demokraatlik ühiskond peaks olema üles ehitatud – kas see sisaldab avalikku sfääri, mis jääb osaliselt kodanikuühiskonna organisatsioonide kätte, mida valitsus toetab ja kontrollib, kuid ei juhi. Sarnased kaalutlused kehtivad ka ohvriabi organisatsioonidesse vabatahtlike kaasamise suhtes.

Sõltumata valitud mudelist peavad valitsused tagama teatud funktsioonid, sealhulgas olemasolevate teenuste koordineerimise, stiimulid puuduvate

teenuste väljaarendamiseks, ohvriabi osutamise standardite määratlemise ja otsused abiteenuste rahastamise kohta.

Ohvriabiteenuste osutajate partnerlus mis tahes organisatsioonidega peab olema nähtav ja usaldusväärne. Seepärast näib, et kriminaalhooldusteenuste osutajad ei ole ohvriabi ülesannete täitmiseks eriti sobivad isegi siis, kui selleks on loodud rangelt eraldatud organisatsioonilised allüksused. Igal juhul langeks töötajatele kahtlus, et nad peavad silmas organisatsiooni üldisi huve. Mõnikord võib see kahjustada nii ohvrite kui ka süüdistatavate usaldust, kas töötajad ikka peavad silmas üksnes nende huve. Sarnased kaalutlused räägivad ohvriabiteenuste ning kannatanu ja süüdistatava lepitusteenuste eraldamise kasuks.

Vaatamata erinevustele osutavad FRA uurimistulemused mõnele esilekerkivale teemale. Enamik liikmesriike jagab vastutuse teenuste osutamise eest mitme ministeeriumi vahel. Enamik toetub üldise ohvriabi pakkumisel ka avaliku ja erasektori organite koostööle. Üldiste abiteenuste geograafilise jaotuse kõige tavalisem mudel on tugev jaotumine piirkondadeks, vaatamata liikmesriigi suurusele või peamise teenuseosutaja riiklikule või eraõiguslikule olemusele. Enamikus liikmesriikides on vabatahtlikud alaliste töötajatega võrreldes arvulises ülekaalus, samas kui nende ülesanded ja koolitus varieeruvad sõltuvalt mitte ainult teenusepakkuja eripärast, vaid ka vabatahtliku töö ajaloolisest arengust riigis.

Kuigi liikmesriikidel võib olla soov võtta ohvriabiteenuste süsteemi väljatöötamisel, laiendamisel või tugevdamisel arvesse teiste liikmesriikide kogemusi, on vaja hoolikalt hinnata mudelite ja lahenduste ülekantavust ühest liikmesriigist teise. Arvestada tuleb mitme aspektiga, nagu näiteks eraalgatuste traditsioonidega seotud kultuurilised erinevused ja osalemine üldist huvi pakkuvates küsimustes või kodanike valmisolek vabatahtlikuks tööks.

Valitsevast organisatsioonilisest mitmekesisusest võib õppida seda, et ei ole kindlat vastust küsimusele, millist lahendust tuleks eelistada. Sageli osutavad tugevad argumendid eri suundadesse.

³ Euroopa Liidu Kohus on ainus institutsioon, kes on volitatud ELi õigust autoriteetselt tõlgendama ja sellest tulenevalt otsustama, kas kuriteoohvrite õiguste direktiivi artiklit 8 tuleb pidada tulemuse saavutamise või vahendi andmise kohustuseks, kusjuures viimasel juhul peavad valitsused võtma vajaliku hoolsusega kõik neile antud tingimustes kättesaadavad mõistlikud meetmed eesmärgiga kehtestada järk-järgult ja õigeaegselt ohvriabiteenuste terviklik süsteem.

Ohvriabi peamised mudelid

ELi liikmesriikides võib eristada üldiste ohvriabiteenuste osutajate kolme peamist mudelit. Eristamise aluseks on peamiste üldiste abiteenuste osutajate riiklik või valitsusväline olemus ja rahastamisallikad. Allolev tabel selgitab iga liikmesriigi peamist mudelit.

	1. Vähemalt ühte peamist siseriiklikku üldteenuste osutajat/struktuuri juhib ja rahastab riik	2. Vähemalt üks peamine siseriiklik üldteenuste osutaja/struktuur on valitsusväline, kuid sõltub oluliselt riiklikust rahastamisest	3. Vähemalt üks peamine siseriiklik üldteenuste osutaja/struktuur on valitsusväline ega sõltu oluliselt riiklikust rahastamisest
AT			✓
BE	✓		
BG			
CY			
CZ	✓		
DE			✓
DK		✓	
EE	✓		
EL			
ES	✓		
FI		✓	
FR		✓	
HR	✓		
HU	✓		
IE		✓	
IT			
LT			
LU	✓		
LV			
MT		✓	
NL		✓	
PL		✓	
PT		✓	
RO			
SE		✓	
SI			
SK			✓
UK		✓	
Kokku	7	10	3

Märkus: tabel viitab neile ELi liikmesriikidele, kus on vähemalt üks siseriiklik üldine ohvriabiteenistus. Uuringust ilmneb, et Bulgaarias, Itaalias, Kreekas, Küprosel, Leedus, Lätis, Rumeenias ja Sloveenias ei ole ühtegi üldist ohvriabiteenistust (mis on suunatud pigem kõigile, mitte ohvrite erirühmadele). Oranžiga tähistatud aladel ei ole ühtegi üldist ohvriabiteenistust.

Allikas: FRA, 2014; vt ka <http://fra.europa.eu/en/publications-and-resources/data-and-maps/comparative-data/victims-support-services/models>

Vabaühenduste oluline roll ja kuriteoohvrite kaitsmine

Erasektori abiteenuste osutajad on tõhusalt edendanud kuriteoohvrite huve paljude ELi liikmesriikide avalikes ja õigusloomega seotud aruteludes.

Mõned abiteenuste osutajad täidavad avaliku toetuse olulist funktsiooni, sealhulgas valitsuste juures. Need vabaühendused väljendavad ohvrite muresid nõnda ehedalt, sest nad abistavad ohvreid iga päev. Paljud töötajad osalevad ka vabatahtlikena. Mõnes liikmesriigis pakuvad üldist ohvriabi eraühendused, mis on kas organisatsiooniliselt või rahaliselt

valitsusest sõltumatud. Nad on järjepidevalt edendanud kannatanute huve avalikkuse ees. Seega on olemas tõendeid, et ohvrite õiguste edendamiseks on tugevate ja teatud määral sõltumatute vabaühenduste olemasolu küllaltki tähtis.

Üldise ohvriabi kättesaadavuse tagamine kõigile ohvritele

Enamik liikmesriike osutab mingis vormis üldisi ohvriabiteenuseid ja kõik liikmesriigid pakuvad abiteenuseid vähemalt mõnele ohvrite erirühmale. Kaheksa liikmesriiki peavad aga direktiivi artiklis 8 nõutavad üldised ohvriabiteenused alles sisse seadma. Artikli 8 lõikes 5 täpsustatakse, et teenuste osutamine ei tohiks sõltuda sellest, kas ohver esitab ametliku kaebuse. Abiteenuste rahastamine peaks toimuma läbipaistval ja objektiivsel viisil, mis tagab kõigile juurdepääsu ohvriabiteenustele.

Terviklike ja konfidentsiaalsete teenuste pakkumine

Tõhusate tugiteenuste pakkumiseks peab organisatsioon olema üles ehitatud eesmärgiga luua ohvritega usalduslik suhe. Selleks tuleb näiteks tagada, et ohvreid ei suunata ühest organisatsioonist teise ega saadeta ühe isiku juurest teise juurde (kuigi mõnel juhul võib spetsialisti juurde suunamine olla vajalik). Ka peaksid abiteenustuste ülesanded keskenduma ainult ohvrite abistamisele. Ohvriabi-, lepitamis- ja kriminaalhooldusteenuste ühitamine, nagu mõned liikmesriigid teevad, ei sisendaks piisavalt usaldust abi andmise eesmärkide vastu. FRA uuringu tulemused näitavad ka, et mitu liikmesriiki ei taga ohvritele õigust tugiisikule kohtuprotsessi ajal.

Vabatahtlike kaasamine

FRA uuringu tulemused näitavad vabatahtlike laialdasemat kasutamist osaliselt majanduslike piirangute ja vabatahtliku töö suureneva osakaalu tõttu mitmes ELi liikmesriigis, kus sellised traditsioonid on nõrgemad. Kuigi FRA uuringu tulemused rõhutavad vajadust leida tasakaal ohvriabi alal töötavate vabatahtlike ja kutseliste töötajate arvu vahel, osutavad FRA tõendid üldiselt sellele, et enamikus liikmesriikides toetuvad ohvriabisüsteemid mingil määral vabatahtlikele. Üldiste ohvriabiteenuste pakkumine kaldub olema suurem riikides, kus on pikaajaline vabatahtliku töö kultuur.

ELi tasandi katusorganisatsioonide roll

ELi tasandil kaitseb kas üldiselt kuriteoohvrite või ohvrite konkreetsete rühmade, nagu vägivalla ohvriks langenud naiste huve märkimisväärne hulk organisatsioonid. Sellised organisatsioonid aitavad oluliselt kaasa, et muuta ELis elavate inimeste põhiõigused tegelikkuseks. On oluline, et organisatsioonide mitmekesisus ELi tasandil peegeldab erinevaid vaatenurki ohvrite õigustele ja ohvriabi korraldusele nii liikmesriikide vahel kui ka nende sees.

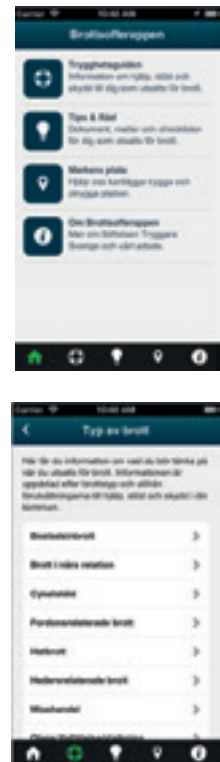
KASULIKUD VAHENDID KURITEOOHVRITELE

Kuriteoohvrite abistamine rakenduste kaudu

Rootsi rakendus (*Brottsofferappen*) pakub kuriteoohvritele teavet. Kui esitada üksikasjad kasutaja asukohta ja kuriteo liigi kohta, näitab vahend lähima politseiijaoskonna ja abiteenistuse asukohta. Rakendus esitab ka kontrollnimekirja selle kohta, kuidas kuriteost teatada ja kuidas nõuda kahjude hüvitamist.

Rakenduse põhiidee oli anda ainult sihtotstarbelist ja asjakohast teavet, teiste sõnadega teavet, mis puudutab konkreetset kuritegu ja asukohta. Teavet koguti kõigilt asjaomastelt ametiasutustelt ja organisatsioonidelt. Rakenduse ajakohastamine toimub taotluse alusel. Rakenduse väljatöötamine maksis umbes 10 000 eurot, mis kattis nii tehnilised aspektid kui ka andmete kogumise. Tegelik väljatöötamine võttis aega neli nädalat. Lisatakse täiendavaid funktsioone, sealhulgas kontrollnimekirjad ja häirefunktsioonid, millega saab saata andmed kasutaja asukohta valitud isikutele. Vahendit välja töötades toetus organisatsioon peamiselt nende inimeste laialtavalislikele organisatsioonisisestele kogemustele, kes tegelevad kuriteoohvritega seotud küsimustega.

Allikas: <http://brottsofferappen.org/>

Euroopa Põhiõiguste Ameti arvamus

ELi liikmesriikidel, kes ei ole seadnud sisse üldisi abiteenuseid, soovitatakse võtta kiireloomulisi meetmeid, et saavutada vastavus kuriteoohvrite õiguste direktiiviga (artikkel 8). Abiteenused peaksid olema tasuta kättesaadavad kõigile kuriteoohvritele ega tohiks sõltuda sellest, kas ohver teatab kuriteost politseile.

ELi liikmesriigid peaksid tagama, et ohvriabi oleks koordineeritud ja et ohvrite suunamine – kuriteoohvrite õiguste direktiivi artikli 4 lõike 1 ja artikli 8 lõike 2 alusel – oleks tõhus, seda eeskätt seoses teatud ohvriühmadega, kellel võivad olla spetsiifilised kaitsevajadused ja kes võivad kuuluda eri ministeeriumide ja/või abiorganisatsioonide haldusalasse.

Ohvriabi peaks olema korraldatud viisil, mis lubab ohvritel saada usaldussuhtest võimalikult suurt kasu. Abisüsteemis tuleks vältida ohvri tarbetut üleandmist ühelt abistajalt teisele. Seoses sellega on oluline, et ohvreid saadaks kohtuprotsessil sama isik, kes toetab neid enne ja pärast kohtuetappi, nagu nõutakse kuriteoohvrite õiguste direktiivi artikli 20 punktis c.

Abiteenistuste positsioon peaks olema selline, mis võimaldab neil tegutseda täiesti konfidentsiaalselt ja ohvri huvides ning tagab, et abiteenuste osutajate tegevust ka tajutakse abistamisena. Sellise suundumuse tagamiseks ei tohiks ohvriabi organisatsioonidele panna ülesannet osutada lepitus- või kriminaalhooldusteenuseid.

FRA mõnab, et on oluline julgustada kodanikke osalema avaliku sektori ülesannete täitmisel, ning soovib korraldada algatusi ELi liikmesriikide tasandil, et soodustada vabatahtlikku tööd, eriti liikmesriikides, kus vabatahtlik töö võib olla suhteliselt uus mõiste. Kaaluda tuleks kutseliste töötajate ja vabatahtlike arvu omavahelist suhet. Eelkõige peaksid vabatahtlikele tuginevad organisatsioonid tagama, et alalised töötajad pakuksid vabatahtlikele tõhusat juhendamist ja kontrolliks nende töö kvaliteeti. Ohvriabiorganisatsioonide kutseliste töötajate või vabatahtlike täidetavad ülesanded peavad olema kooskõlas kvaliteedi-standarditega ning sobima abistava või nõustava isiku erialataustaga.

EL peaks jätkama suhtlemist Euroopa tasandil töötavate ohvriabiorganisatsioonidega ning neid toetama, kasutades nende teadmisi ja oskusi parimate tavade ja teadmiste jagamiseks liikmete hulgas. Kõnealused teadmised ja oskused hõlmavad lisaabi osutamist seoses ohvriabi piiriülese hõlbustamise suureneva vajadusega. ELi ja liikmesriikide tasandi üldteenuste osutajad peaksid tegema koostööd eriteenistustega ning kasutama eeskätt vägivalda naisohvreid toetavate organisatsioonide rikkalikke kogemusi.

Ohvrite erirühmade abistamine

Kuriteoohvrite õiguste direktiivis nõutakse, et liikmesriigid võtaksid arvesse ohvrite erirühmade vajadusi. Erivajadused tuleb kõigepealt individuaalse hindamise käigus kindlaks teha ja seejärel nendega tegelda kas spetsiaalsete tugiorganisatsioonide või eriteenuseid osutavate üksuste moodustamise kaudu üldabi organisatsioonides, kes pakuvad suunatud abi ohvrite erirühmadele.

FRA korraldas ohvriabi erivaldkondadele (nagu perevägivalda, inimkaubanduse ja vihakuritegude ohvrite abistamine) keskenduva piiratud uuringu, mis tugineb FRA ulatuslikele uuringutele haavatavate ohvrite erirühmade kohta. Tulemused osutavad sellele, et mis tahes rühma kuuluvad ohvrid võivad kogeda õiguskaitsele juurdepääsul spetsiifilisi probleeme. Neid tulemusi toetavad FRA täiendavad paralleel-uuringud mitmesuguste kuriteoohvritega seotud probleemide kohta, sealhulgas erikategooriate, nagu rändajatest ohvrite, vihakuritegude, naistevastase vägivalda ohvrite ja lapsohvrite uuringud.

KASULIKUD VAHENDID KURITEOOHVRITELE

Naistevastase vägivalda ohvrite abistamine

Clique180 nimeline rakendus annab naistele teavet, mida teha vägivaldaga kokku puutudes. 2014. aasta Brasiilia jalgpalli maailmakarikavõistluste ajal turule lastud rakendus pakub kasutaja genereeritud geograafilisi andmeid ohutute ja ohtlike piirkondade kohta ning selgitab, mis on naistevastane vägivald. Lihtsasti arusaadav kasutajasõbralik liides pakub linke abiteenuste osutajate ja naistevastast vägivalda käsitlevate Brasiilia föderaalsete õigusaktide juurde. Rakendus sisaldab ka nuppu abiteenuste osutaja abiliinile helistamiseks.

Kättesaadav aadressil <http://clique180.org.br/download>

FRA uurimistulemused näitavad, et ohvrid seisavad silmitsi selliste probleemidega nagu haavatavus uue ja korduva ohvriks langemise, hirmutamise ja kättemaksu suhtes, hirm politseinike või abiteenuse osutajate eelarvamuste ees ning sellest tulenev soovimatus asjaomastest kuriteost teatada.

Projekti tulemused näitavad, et kõigis liikmesriikides on olemas vähemalt mõned ohvrite erirühmadele kohandatud teenused. Äramärkimist leiavad mitu paljulubavat tava. Kohandatud abi laad ja ulatus erinevad aga liikmesriigiti oluliselt (sõltuvalt ka asjaomastest rühmast). Arenguruumi on palju.

Eli õigusaktid: Budapesti tegevuskava meede E

Budapesti tegevuskava meede E käsitleb ohvrite teatud rühmade erivajadusi. Nõukogu tuleb meelde, et mõnel ohvril on erivajadused, mis tulenevad selle kuriteo liigist või asjaoludest, mille ohvrid nad on, arvestades kuritegude sotsiaalset, füüsilist ja psühholoogilist mõju. Teiste rühmade hulgas nimetatakse tegevuskavas inimkaubanduse ohvreid ja seksuaalse ärakasutamise lapsohvreid.

Vt [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32011G0628\(01\)&qid=1402495822750&from=EN](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32011G0628(01)&qid=1402495822750&from=EN)

Kuriteoohvrite individuaalne hindamine võimalike eriliste kaitsevajaduste väljaselgitamiseks

Direktiivi artiklis 22 sätestatakse, et ELi liikmesriigid peavad tagama ohvrite individuaalse hindamise läbiviimise, selgitamiseks välja võimalikud erilised kaitsevajadused. Sellised erilised kaitsevajadused võivad olla ohvritel, kes on kannatanud olulist kahju kuriteo raskuse tõttu, eelarvamuslikul või diskrimineerival motiivil põhineva kuriteo ohvritel või neil, kelle muudab haavatavaks nende suhe toimepanijaga ja sõltuvus temast. FRA uuringutulemused näitavad, et politsei suunab ohvrid sageli üldiste abiteenuste osutajate juurde, kes peavad siis täiendavalt hindama võimaliku individuaalse eriabi vajadust.

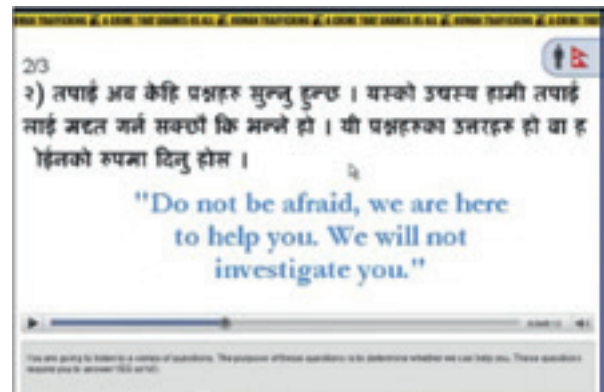
Erivajadustega ohvrite abiteenuste osutajate olulise rolli tunnistamine ELi liikmesriikides

Kuriteoohvrite õiguste direktiivis sätestatakse, et abiteenuste osutajad, kes võivad kuuluda suuremasse üldstruktuuri või olla loodud eraldi teenistustena, peaksid järgima lähenemisviisi, mis arvestab ohvrite erivajaduste, kuriteo tagajärjel kannatatud kahju raskuse ning samuti ohvrite, süüdistatavate ja nende laiema sotsiaalse kontekstiga. Siia kuuluvad näiteks laste erivajadused. Erivajadustega ohvritele suunatud individuaalsed abiteenused võivad iseäranis hästi sobida teatud rühmade õiguste edendamiseks. Näiteks võivad vihakuriteo ohvrid tunda end turvalisemalt, usaldades end oma õigusi kaitsvate väiksemate spetsialiseeritud organisatsioonide hoolde.

KASULIKUD VAHENDID KURITEOOHVRITELE

Toetussõnumite saatmine inimkaubanduse ohvritele

Ohvrite tõlkeabi vahend (*Victim Translation Assistance Tool*) kasutab hääl sõnumeid, et võimaldada õiguskaitseasutuste ametnikel ja ohvriabiteenuste osutajatel pakkuda esmast abi inimkaubanduse ohvritele, kes ei räägi selle riigi keelt, kus nad asuvad.

Kolmkümmend viis baasküsimust ja sõnumit on salvestatud ja tõlgitud 40 keelde, sealhulgas eriküsimused lastele.

Vahendi töötasid välja UN.GIFT/UNODC, Austria kriminaalluure teenistus ja Austria vabaihendus LEFOE-IBF. Inimkaubanduse ellujäänud ohvrid aitasid koostada need sõnumid inimkaubanduse ekspertide abiga, kes keskenduvad ohvrite vajadustele.

Laadige vahend alla: www.ungift.org/knowledgehub/en/tools/vita.html

Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti arvamused

ELi liikmesriigid peavad tagama, et individuaalse hindamise viiks läbi ohvri esimene kontaktpunkt, tavaliselt politsei või ohvriabi organisatsioon. Ohvrid tuleks suunata õigel ajal spetsialiseeritud ohvriabiteenuse osutaja juurde, kes pakub neile abi ja tuge, mida nad vajavad. ELi liikmesriigid peavad tagama, et lapsi koheldaks alati erilist kaitset vajavate isikutena, võttes arvesse nende vanust, küpsust, arusaamise taset ja mis tahes võimalikke suhtlemisraskusi kooskõlas kuriteoohvrite õiguste direktiivi artikli 22 lõikega 4.

Tunnistades, et spetsialiseeritud teenuste osutajad võib luua eraldi lisaks üldistele abiteenustele või integreerituna üldorganisatsiooni, peaksid ELi liikmesriigid tagama abiteenused (sealhulgas traumaabi ja nõustamise), et anda erivajadustega ohvritele sihipärast abi. Siia kuuluvad laps-ohvrid, seksuaalvägivalla ja muu soopõhise vägivalla ohvrid, puuetega ohvrid, ebaseaduslikest rändajatest ohvrid ning lähisuhte vägivalla ohvrid, sealhulgas traumaabi ja nõustamist vajavad isikud. Kooskõlas kuriteoohvrite õiguste direktiiviga peavad need teenuseosutajad pakkuma vähemalt esialgset majutust ohvritele, kes vajavad korduva ohvriks langemise, hirmutamise ja kättemaksu otsese ohu tõttu turvalist kohta.

Lisaks peaksid ELi liikmesriigid pöörama kuriteoohvrite õiguste direktiivi rakendamises erilist tähelepanu diskrimineerimise ajendil toime pandud kuritegude ohvrite kaitsevajadustele.

Tulemuslikkuse standardid ja näitajad

Kuriteoohvrite õiguste direktiivis ei käsitleta sõnaselgelt kvaliteeti ja tulemuslikkust. Et aga ohvriabi oleks tulemuslik ja tõhus, peavad kvaliteedistandardid olema ohvriabi väljatöötamise, rakendamise ja osutamise keskmes. Kvaliteedistandardite lahutamatuks osaks on näitajad. Kasutades näitajate klasterdamist struktuuri, protsessi ja tulemuste järgi, on võimalik hõlmata kõik meetmed, mis tuleb võtta, alates eesmärgi seadmisest kuni konkreetsete tulemusteni. See omakorda lihtsustab edusammude

mõõtmist ja võimaldab võrrelda süsteeme, mida on vaja, et hinnata, millised tavad tegelikult toimivad.

Täielikus aruandes pakutakse selle metoodilise raamistikku erinevaid näitajaid, mis põhinevad ohvriabiteenuste osutamise olemasolevatel standarditel. Nende näitajate täiustatum ja parandatud versioon, mille asjaomased sidusrühmad (nagu ohvriabi organisatsioonid) peaksid valideerima, oleks esimene samm tavade süstemaatilise järelevalve ja hindamise suunas. Näitajatega peaksid olema seotud selged kriteeriumid nõutaval „vastavustasemel“. Samuti tuleks kavandada andmete kogumise süsteem, miks hõlmaks kõiki näitajaid. Seoses sellega tuleb meelde tuletada kuriteoohvrite õiguste direktiivi artiklit 28, milles nõutakse, et liikmesriigid jagaksid ohvrite direktiivist tulenevate õiguste praktikas rakendamise kohta andmeid alates 2017. aasta novembrist ja seejärel iga kolme aasta järel.

Kodanikuühiskonna sõltumatust austavate kvaliteedikontrolli standardite kehtestamine

Kuriteoohvrite õiguste direktiivi põhjenduses 63 rõhutatakse: „Selleks, et julgustada ja toetada kuritegudest teatamist ning võimaldada ohvriil väljuda korduva ohvrustamise ringist, on oluline, et ohvritele on kättesaadavad usaldusväärsed abiteenused ning et pädevad asutused oleksid valmis reageerima ohvrite kuriteoteadetele austaval, peenetundelisel, professionaalsel ja mittediskrimineerival viisil“. Hindamiseks, kas liikmesriikide teenused vastavad nendele kriteeriumidele, tuleks kehtestada selged ja ühtsed kvaliteedikontrolli mehhanismid, sealhulgas piiriüleselt.

Kvaliteedistandardite võrdlusuuring

Ohvriabiteenuste kvaliteedistandardeid aitavad arendada selged näitajad ja võrdlusalused. FRA uuring hõlmas ametlikult vastuvõetud peamisi tulemusnäitajaid, millega mõõdetakse selle teenuse kvaliteeti, mida ELi liikmesriikide üldiste ohvriabiteenuste osutajad pakuvad. Sellised näitajad, mõõdetuna aja jooksul, aitaksid hinnata kuriteoohvrite õiguste direktiivi rakendamist ning selle mõju ohvritele ja nende õiguste kasutamisele praktikas.

Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti arvamused

FRA rõhutab ELi liikmesriikide kohustust arendada välja ohvriabi teenuste terviklik võrgustik ja kontrollida abi teenuste tulemuslikkust, tagades, et need vastavad määratletud standarditele, austades samas kodanikuühiskonna sõltumatust.

FRA analüüsis tuuakse esile häid näiteid kriteeriumidest ja/või liikmesuse tingimustest, mille on välja töötanud ELi tasandi katusorganisatsioonid, kes tegutsevad võrgustike loomise, koordineerimise ja üldise ohvriabi edendamise valdkonnas või toetavad ohvrite erirühmi. Näiteks kuuluvad selliste kriteeriumide hulka järgmised: ohvriabi teenuste ja kriminaalhooldusteenuste eraldamine, sõltumatus poliitilisest tegevusest, teenusekasutajate (s.t ohvrite) konfidentsiaalsus ja rahastamisallikate läbipaistvus. Sellised standardid moodustavad aluse, millele saaks lisada kriteeriume, mis töötatakse välja riigi, piirkonna ja vajaduse korral ELi tasandil.

Ohvriabi teenuste kvaliteedikontrolli süsteem võiks saada innostust ka vastastikuse läbivaatamise süsteemist, mida kasutavad üle maailma riiklikud inimõiguste institutsioonid (nn Pariisi põhimõtetele tuginev eneseakrediteerimise süsteem).

Arvestades eelöeldut ja toodud näiteid, võiksid liikmesriigid kaaluda ohvriabi teenuste akrediteerimissüsteemi väljatöötamist.

FRA rõhutab, kui olulised on kindlaks määratud ja üldiselt heakskiidetud organisatsioonilised ja tulemuslikkusstandardid ohvriabi andmise seisukohalt. FRA uuringutulemused näitavad, et üldiste abi teenuste osutajad on võtnud sellised standardid vastu vähem kui pooltes liikmesriikidest.

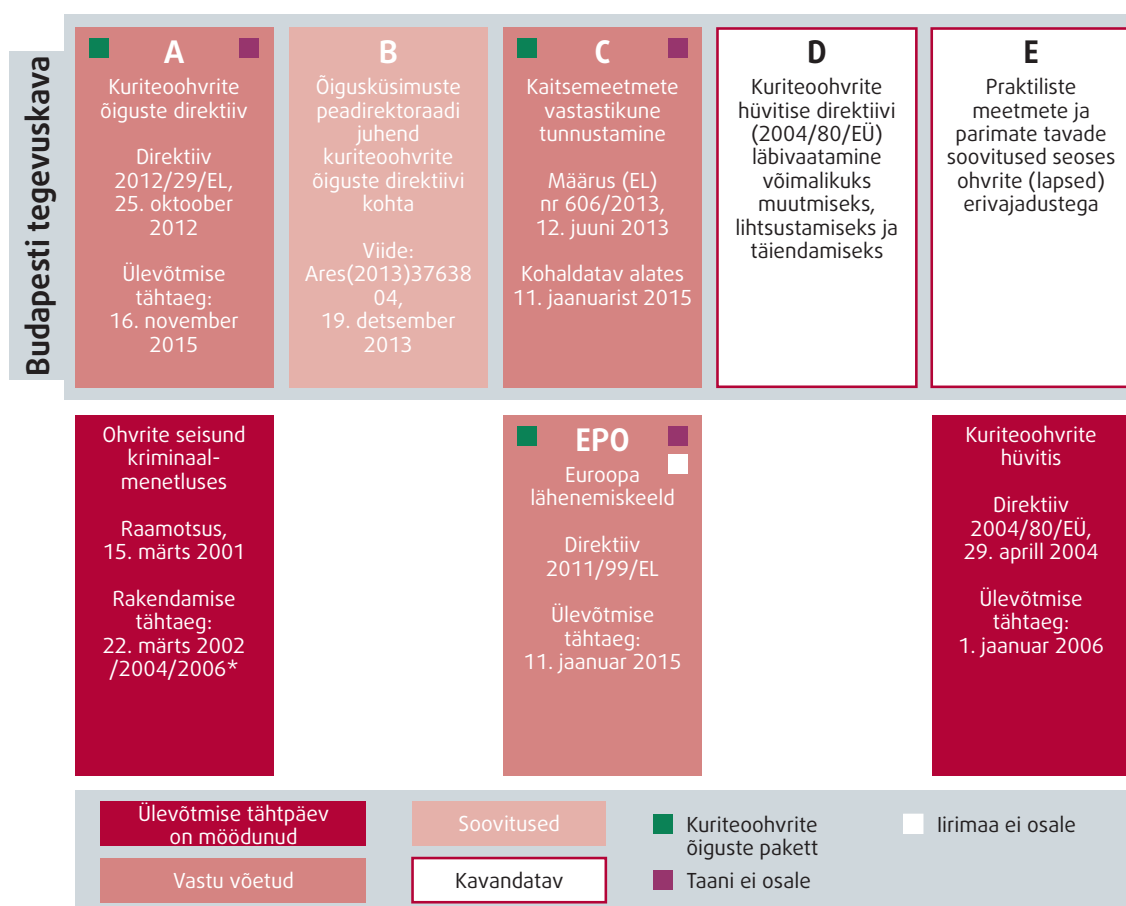
Kuriteoohvrite õiguste direktiivi artiklis 28 pannakse liikmesriikidele kohustus edastada Euroopa Komisjonile 2017. aasta novembri alguses (kaks aastat pärast ülevõtmise tähtaega) ning seejärel iga kolme aasta järel kättesaadavad andmed, mis näitavad, kuidas ja mis ulatuses on ohvrid kasutanud kuriteoohvrite õiguste direktiivis sätestatud õigusi. Sellistes andmetes tuleks arvesse võtta ohvriabi ja ohvrite õigustega seotud näitajaid, sealhulgas üldiste ohvriabi teenuste pakutavate teenuse kvaliteediga seotud tulemusnäitajad. Teenuse osutamise kvaliteedi näitajad tuleks samuti koguda otse ohvritelt, kes neid teenuseid kasutavad.

Ohvriabiorganisatsioonid ja/või valitsused, nagu vastavates ELi liikmesriikides asjakohane, peaksid kaaluma ohvriabi ja üldisemalt ohvrite õiguste ühiste näitajate väljatöötamist. Selliste näitajate sisendina võiks osaliselt kasutada kuriteoohvrite õiguste direktiivi artikli 28 alusel kogutud andmeid.

Kuriteoohvrite õiguste direktiiv

Kuriteoohvrite õiguste direktiiv on praeguseks ohvrite õiguste alal kõige olulisem seadusandlik areng ELi tasandil. See on ohvrite õiguste paketi peamine samm ja Euroopa Komisjoni seadusandlike ettepanekute kogum, mille eesmärk on tugevdada ja parandada ohvrite õigustega seotud riiklikke ja ELi meetmeid. See vastab Euroopa Ülemkogu kehtestatud nõudele ohvritega seotud integreeritud ja koordineeritud käsitusviisi järele, mis sisaldub Stockholmi programmis ja Budapesti tegevuskavas, milles keskendutakse konkreetselt ohvrite õiguste ja kaitse tugevdamisele. ELi liikmesriigid peavad kuriteoohvrite õiguste direktiivi oma riiklikku õigusesse üle võtma 16. novembriks 2015. Et Taani ei osale, jääb selles riigis pärast ülevõtmise tähtaega jösse raamotsus.

Joonis. Kuriteoohvritega seotud ELi vahendid, eeskätt abiteenused

Märkus: märgistus A-E pärineb tegevuskavast.

* Pärast kuriteoohvrite õiguste direktiivi ülevõtmise tähtpäeva kohaldatav ka Taani suhtes.

Allikas: Euroopa Liidu Põhiõiguste Amet, 2014

Kuriteoohvrite õiguste direktiivis sätestatakse mitu eesmärki, et tagada tõhusad ja kättesaadavad ohvriabi-teenused kõigis ELi liikmesriikides. Selles kehtestatakse kuriteoohvrite uued õigused ja muudetakse mitu varem vabatahtlikku sätet kohustuslikuks, muutes ohvrite võimaliku kasu ohvrite õigusteks. Lisaks seatakse direktiivis ohvriabi-teenused süsteemis esikohale ja tunnistatakse nende keskset rolli ohvrite jaoks, muutmaks õiguste kasutamise nende jaoks võimalikuks. Kehtestades teenuste miinimumstandardid ning kohustades samas riiki tagama teenuste kättesaadavuse, on direktiivil potentsiaal kujundada kogu ELi ohvriabi süsteem ohvrite kasuks ümber.

Direktiiv ei paku siiski vahendit, et ühtlustada ELi liikmesriikide kriminaalõiguse süsteemis erinevat lähene-mist ohvri rollile ja seega ka ohvriabi-teenuste osutamisele. Kuigi direktiivis seatakse lattu kahtlemata kõr-gemale kui raamotsuses, tekitab vajadus kohandada neid struktuurilisi erinevusi paratamatult erinevusi ka ohvriabi-teenuste kvaliteedis ja seega võib-olla ka ohvrite võimaluses õigusi võrdsest kasutada.

Näiteid kuriteoohvrite õiguste direktiivis sätestatud kõrgemate standardite kohta

Teavitamine ja abi-teenused

- Direktiivis rõhutatakse taas õigust mõista ja olla mõistetud, kuivõrd kogu suhtlus ohvritega tuleb läbi viia viisil, mida ohvrid mõistavad (artikkel 3).
- Direktiivi artiklis 4 minnakse kaugemale raamdirektiivis sätestatud õigusest saada teavet alates esimesest kokkupuutest pädeva asutusega. Enam ei teavitata kuriteoohvreid ainult nende teenusepakkujate või organisatsioonide liigist, kuhu nad võivad pöörduda, vaid nad suunatakse vastavalt artikli 8 lõikes 2 sätestatule algstaadiumis otse asjakohase ohvriabi-teenuse osutaja juurde. See tähendab, et neilt tuleks küsida, kas nad soovivad saada kontakti abi-teenuse osutajaga.
- Direktiivis nähakse selgelt ette, et juurdepääs ohvriabi-teenustele tuleb võimaldada vaatamata sellele, kas ohver otsustab esitada ametliku kaebuse ja toetada süüdistust, kuigi valitseb üldine arusaam, et pädevad asutused peaksid julgustama kuriteost teatama (vt direktiivi põhjendus 63).
- Direktiivis sätestatakse, millist teavet tuleb ohvrile juhtumi kohta anda. See teave hõlmab kriminaal-süüdistuse laadi, kohtuprotsessi aega ja kohta, mis tahes otsust lõpetada uurimine või süüdistust mitte esitada, samuti lõpliku kohtuotsust. Tuleb ka selgitada nende otsuste põhjendusi.
- Direktiivis eristatakse üldiseid ja spetsialiseeritud ohvriabi-teenuseid (artikkel 8) ning täpsustatakse teenuste miinimumtase, mille liikmesriigid peavad tagama (artikkel 9). Ohvriabi seisukohast on miinimumstandardite täpsustamine olulise tähtsusega. Raamotsus kohustas ELi liikmesriike „ergutama” ohvriabi-teenuste osutajate tegevust ohvrite teavitamise, saatmise ja abistamise valdkonnas. Nüüd peavad ohvriabi-teenuste osutajad pakkuma selgelt määratletud teenuseid, mis on ohvrite õiguste seisukohast olulised, sealhulgas nõustamine riiklike hüvitiskavade kasutamisel ja kuriteost johtuvas muudes finants- ja praktilistes küsimustes ning emotsionaalne ja psühholoogiline abi. Direktiiv hõlmab ka nõustamist seoses uue ja korduva ohvriks langemise, hirmutamise või kättemaksu ohuga ning selle ennetamisega.

Piisavate vahendite eraldamine

- Teatud uued kohustused, samuti raamotsuse mittekohustuslikud sätted, mille kuriteoohvrite direktiiv muudab kohustuslikuks, nõuavad, et ELi liikmesriigid teeksid täiendavaid investeeringuid töötajatesse, seadmetesse või vahenditesse. Ühtlasi tuleb tagada, et ohvrite ooteruumid kohtus oleksid süüdistata-vate ooteruumidest eraldi, vähemalt kõigis uutest kohtuhoonetes (artikli 19 lõige 2). Liikmesriigid peavad hankima ka videoühendusteks ja salvestusteks vajaliku tehnika, pakkuma n-õ eesliinil töötavatele ametnikele, nagu politseinikud ja kohtutöötajad (artikli 25 lõige 1), kohustuslikku koolitust ning tagama, et ohvreid hinnataks nende konkreetsete kaitsevajaduste kindlakstegemiseks individuaalselt (artikli 22 lõige 1). FRA uuringutulemustest nähtub, et mõnel liikmesriigil tuleb need meetmed alles rakendada.

Ohvriabi ja põhiõigused

Ohvriabi on hädavajalik, et tagada ohvrite põhiõiguste kasutamise tõhusus üldiselt ja konkreetselt kannatanute juurdepääs kriminaalõigusele. See on kooskõlas ELi põhiõiguste harta artikliga 47. Kuritegu on põhiõiguste eriti raske rikkumine ning seega püütakse karistusõiguses ja kriminaalõiguses kaitsta üksikisikute põhiõiguste kõige olulisemaid aspekte. Euroopa Inimõiguste Kohtu praktika toetab seda arusaama. Karistus, mille karistusõigus näeb ette, on aga usutav ainult siis, kui seda toetab tõhus õiguskaitsemehhanism ja kui riiklikud asutused näitavad oma kindlameelsust seaduse sätete jõustamisel⁴. Samal ajal tuleks ohvritele anda tõhusat ohvriabi.

See ohvri õigus õiguskaitse kättesaadavusele ei tohi olla mitte ainult teoreetiline, vaid ka tõhus⁵. Ühes 2011. aasta otsuses rõhutas Euroopa Inimõiguste Kohus, et Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitsekonventsiooni sisu ja eesmärk üksikisikute kaitse vahendina nõuab, et selle sätteid tõlgendataks ja kohaldataks nii, et muuta selle kaitsemeetmed praktiliseks ja tõhusaks⁶.

Võttes arvesse raskusi, mida ohvrid kogevad politseisse pöördumisel ja kuriteost teatamisel, nõuab tõhus juurdepääs õiguskaitsele uusi meetmeid. Need peaksid olema suunatud üksikisikule, pakkudes kohest teavet, abi ja nõu. Meetmed peaksid lahendama ka institutsioonilisi küsimusi, seadma sisse spetsialistide koolituse, kaitsemeetmed diskrimineerimise institutsiooniliste vormide vastu või menetlused, mis teenivad ohvrite õigusi ja vajadusi asjakohasel viisil. Lõppkokkuvõttes on see seotud üldise avaliku suhtumisega. Arusaam, et suhtumine on ebasõbralik, võib ohvrid abi otsimisest eemal hoida, sest nad ei looda leida tunnustust või mõistmist.

Ohvritel on õigus abile õiguskaitse kasutamisel, kuid õiguskaitsele tõhusa juurdepääsu eelduseks on praktikas sageli ohvriabiteenuste kättesaadavus. Tõhusad abiteenused on seega oluline vahend, et muuta ohvrite õigus õiguskaitse kättesaadavusele reaalsuseks. Sarnaselt paljude põhiõigustega, mis kohustavad ELi liikmesriike võtma meetmeid ja osutama teenuseid, ei näe asjakohaste abiteenuste osutamise kohustus ette, kuidas liikmesriigid neid teenuseid rakendavad. Mida nad on kohustatud investeerima oma harta artikli 47 kohaste kohustuste täitmiseks, sõltub teatud määral sellest, mis on antud olukorras praktiliselt teostatav. Riikidel on vähemalt kohustus tagada ohvrite õiguskaitse kättesaadavuse järkjärguline juurutamine, mis hõlmab kuriteohvritele pakutavate abiteenuste järkjärgulist parandamist.

Täpsem analüüs võimaldab eristada ohvrite õiguskaitse kättesaadavuse õiguse konkreetseid aspekte. Need erinevad aspektid peegeldavad mitmesuguseid ohvrite põhiõiguste harta kohaseid õigusi. Mõned neist aspektidest võib leida nii hartas kui ka Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioonis. Näiteks tagab harta artikli 52 lõige 3, et hartal on vähemalt Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni vastavate garantiide tähendus ja ulatus. Ohvri õiguskaitse kättesaadavuse õiguse lisaaspektid on seotud üksnes harta artikliga 47, mis ületab Euroopa inimõiguste konventsiooni kohaseid õigusi.

Euroopa Inimõiguste Kohtu kohtupraktika seisab kahel sambal: esiteks sellel, millele kohus viitab kui teatavate õigustega seotud menetluse osale (sh Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artiklid 2, 3, 4 ja 8), ning teiseks õigusel tõhusale menetlusele Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artikli 13 alusel. Esimene samm, sisuliste artiklite menetlusaspekt, rõhutab kriminaalõiguse sätete ja nende jõulise rakendamise ülesannet, et veenda potentsiaalseid toimepanijad inimõigusi mitte rikkuma. Teine samm rõhutab ohvrite õigust sellele, et nende õiguste rikkumist võetaks tõsiselt ja see heastatakse.

⁴ Euroopa Inimõiguste Kohus, *Osman vs. UK*, nr 23452/94, 28. oktoober 1998, punkt 115; *Menson vs. UK*, nr 47916/99, 6. mai 2003 (detsember); *A vs. Horvaatia*, nr. 55164/08, 14. oktoober 2010, punkt 78.

⁵ Euroopa Inimõiguste Kohus, *El-Masri vs. endine Jugoslaavia Makedoonia vabariik [suurkoda]*, nr 39630/09, 13. detsember 2012, punkt 255.

⁶ Euroopa Inimõiguste Kohus, *Al-Skeini ja teised vs. Ühendkuningriik [suurkoda]*, nr 55721/07, 7. juuli 2011, punkt 162.

Kriminaalõiguse ja menetlustagatiste määratlus

Et uurimine oleks praktikas tõhus, peab riik olema kõigepealt kehtestanud kriminaalõiguse sätteid, mis karistavad piisavalt kõnealuse artikliga vastuolus olevaid tegusid⁷. Niisugused sätteid peavad hõlmama inimõiguste rikkumise olemust, mida ohver on kannatanud. Et hõlmata näiteks õiguste rikkumine, mida on kannatanud pikaajalise koduvägivalla ohvrid, peab õigus kriminaliseerima mitte üksnes vägivallaaktid, vaid kajastama ka sellise suhte psühholoogilist mõju, sealhulgas pikaajalist hirmutunnet, abitust ja halvustamist⁸. Diskrimineerival motiivil toimepandud vägivallateo korral ei tohi kriminaalõigus hõlmata ainult vägivallajuhtumeid, vaid peab piisavalt kajastama diskrimineerimise mõõdet⁹.

Kui ametiasutused saavad juhtumist teada, peavad nad tegutsema omal initsiatiivil; nad ei saa jätta menetluse algatamist ohvri või ohvri sugulaste hooleks. Ohvri õigus õiguskaitse kättesaadavusele ei rajane tema aktiivsel osalemisel, näiteks politseisse teatamisel või uurimise või vastutusele võtmise toetamisel¹⁰.

Isikul, kes saab vaieldamatult väita, et on olnud vägivaldse tagakiusamise objektiks, on õigus põhjalikule ja tõhusale uurimisele, mis viib süüdlase tuvastamise ja karistamiseni¹¹. Ametiasutused peavad olema võtnud kõik neile kättesaadavad mõistlikud meetmed, et tagada kuriteoga seotud tõendid, kaasa arvatud pealtnägijate ütlused ja kohtuekspertiisi tõendid. Ohvrid tuleb menetlusse kaasata nende õigustatud huvide kaitsmiseks vajalikul määral.

Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikli 47 kohased ohvrite täiendavad õigused

Süüdistatavate menetlusõigused on kaitstud Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artikliga 6 (õiglase kohtumenetlus) ja ohvrite õigused artikliga 13 (tõhus õiguskaitsevahend). Kuriteoohvrid ei saa nõuda Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artikli 6 kohast õiglast kohtumenetlust, kui nad ei osale kriminaalmenetluses, et jõustada kriminaalmenetluse raamistikus tsiviilõiguslik nõue¹². Aga isegi sellisel juhul on ohvritel õigus esitada artikli 6 kohane tsiviilõiguslik nõue, ent mitte seoses sellega, et nad olid tagakiusamise ohvrid kriminaalõiguse sätete mõistes. Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni inimõiguste süsteemis on õigus õiglasele kohtulikule arutamisele ja õigus tõhusale õiguskaitsevahendile erinevad ning omavahel sidumata.

Hartas ei säilitata Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni kohast süüdistatavate ja ohvrite eristust (artikkel 47). Harta kohaselt ei kasuta kuriteoohvrid mitte ainult õigust tõhusale õiguskaitsevahendile, mis hõlmab ohvrite õigusi Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artikli 13 alusel, vaid ka õiglase kohtumenetluse õigust (artikli 6 lõige 1), nimelt:

- õigus õiglasele ja avalikule kohtumenetlusele mõistliku aja jooksul sõltumatus ja erapooletus kohtus;
- õigus saada nõu ja olla esindatud;
- õigus saada tasuta õigusabi, mis on kättesaadav ohvritele, kellel puuduvad piisavad vahendid, kuivõrd selline õigusabi saamine on vajalik, et tagada ohvrite tõhus juurdepääs õiguskaitsele.

Kuriteoohvrite õiguste direktiiv võtab üle nende õiglase kohtumõistmise õiguste olulised aspektid, nagu õigus anda selgitusi (artikkel 10) ning õigus tasuta õigusabile (artikkel 13). Lisaks viidatakse kuriteoohvrite õiguste direktiivi põhjenduses 66 sõnaselgelt ohvrite põhiõiguste harta kohastele õigustele ja rõhutatakse ohvrite „õigust õiglasele kohtulikule arutamisele“.

⁷ Euroopa Inimõiguste Kohus, *M.C. vs. Bulgaaria*, nr 39272/98, 4. detsember 2003, punktid 150, 153 ja 166; Euroopa Inimõiguste Kohus, *Gäfgen vs. Saksamaa* [suurkoda], nr 22978/05, 1. juuni 2010, punkt 117.

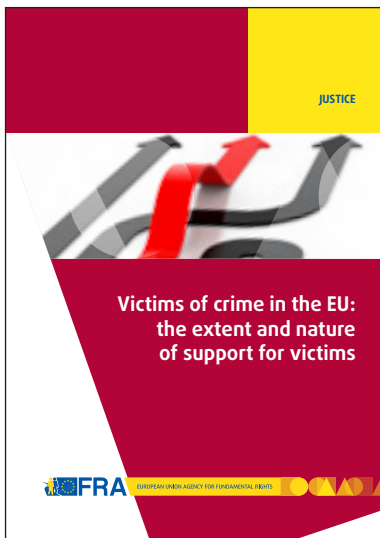
⁸ Euroopa Inimõiguste Kohus, *Valiuliené vs. Leedu*, nr 33234/07, 26. märts 2013, punktid 69 ja 70; *Eremia vs. Moldova Vabariik*, nr 3564/11, 28. mai 2013, punkt 54.

⁹ Euroopa Inimõiguste Kohus, *Nachova vs. Bulgaaria*, nr 43577/98, 6. juuli 2005, punkt 160.

¹⁰ Euroopa Inimõiguste Kohus, *Cadiroğlu vs. Türgi*, nr 15762/10, 3. september 2013, punkt 30.

¹¹ Euroopa Inimõiguste Kohus, *Gäfgen vs. Saksamaa* [suurkoda], nr 22978/05, 1. juuni 2010, punktid 116 ja 117; Euroopa Inimõiguste Kohus, *El-Masri vs. endine Jugoslaavia Makedoonia vabariik* [suurkoda], nr 39630/09, 13. detsember 2012, punkt 255.

¹² Euroopa Inimõiguste Kohus, *Perez vs. Prantsusmaa*, nr 47287/99, 12. veebruar 2004, punktid 57–72; *Novak vs. Sloveenia*, nr 5420/07, 25. aprill 2013.

Kuriteoohvrite õigus õiguskaitse kättesaadavusele ja kaitsele korduvalt ohvriks langemise eest võib jääda praktikas illusoorseks, kui ohver ei saa professionaalset nõu ja abi. Käesolevas Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti (FRA) uuringus vaadeldakse abiteenuste osutamist sellistele ohvritele ELi 28 liikmesriigis kooskõlas ELi 2012. aasta direktiiviga kuriteoohvrite õiguste kaitse kohta. Selles ei keskenduta mitte abstraktsetele põhiõiguste standarditele, vaid lõplikele praktilistele tulemustele. FRA uuringus tuvastati paljulubavad tavad, millest oma ohvriabi struktuure parandada soovivad liikmesriigid võiksid innustust leida. Leiti ka mitu valdkonda, milles liikmesriigid ei täida praegu direktiivi nõudeid. Nad peavad võtma täiendavaid seadusandlikke ja poliitikameetmeid, et tagada vastavus direktiivile selle rakendamise tähtajaks 16. novembriks 2015.

Lisateave:

FRA täielik aruanne ohvriabiteenuste kohta „Kuriteoohvrid Euroopa Liidus: ohvriabi ulatus ja olemus“ (2014) – vt <https://fra.europa.eu/en/publication/2015/victims-crime-eu-support>

ELis ohvrite õiguste ja ohvriabi kaardistamine vt: <http://fra.europa.eu/en/publications-and-resources/data-and-maps/comparative-data/victims-support-services>

Vt ka FRA nelja suuremahulise uuringu peamiste tulemuste aruanded:

- EU-MIDIS – Euroopa Liidu vähemuste ja diskrimineerimise uuring. Peamiste tulemuste aruanne (2009): <http://fra.europa.eu/en/publication/2012/eu-midis-main-results-report>
- „Juutide diskrimineerimine ja nendevastased vihakuriteod Euroopa Liidu liikmesriikides: kogemused ja antisemitismi tajumine“ (2013): <http://fra.europa.eu/en/publication/2013/discrimination-and-hate-crime-against-jews-eu-member-states-experiences-and>
- Naistevastane vägivald: kogu Euroopa Liitu hõlmav uuring (2014): <http://fra.europa.eu/en/publication/2014/vaw-survey-main-results>
- ELi LGBT uuring – Euroopa Liidu homo-, bi- ja transseksuaalsete ning transsooliste inimeste uuring (2014): <http://fra.europa.eu/en/publication/2014/eu-lgbt-survey-european-union-lesbian-gay-bisexual-and-transgender-survey-main>

Ülevaade FRA õiguskaitse kättesaadavuse alasest tegevusest on aadressil <http://fra.europa.eu/en/theme/access-justice>

Väljaannete talitus

© Euroopa Liidu Põhiõiguste Amet, 2014
Foto: © Shutterstock

FRA – EUROOPA LIIDU PÕHIÕIGUSTE AMET

Schwarzenbergplatz 11 – 1040 Viin – AUSTRIA
Tel +43 158030-0 – faks +43 158030-699
fra.europa.eu – info@fra.europa.eu
[facebook.com/fundamentalrights](https://www.facebook.com/fundamentalrights)
[linkedin.com/company/eu-fundamental-rights-agency](https://www.linkedin.com/company/eu-fundamental-rights-agency)
twitter.com/EURightsAgency

ISBN 978-92-9239-707-4